

Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика

Кафедра менеджменту та фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з освітньої роботи
ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика» Ірина
ЛОЩЕНОВА

«28» серпня 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Методичні рекомендації

щодо її виконання та оформлення для здобувачів вищої освіти

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 073 «Менеджмент»

освітнього рівня «магістр»

Обговорено та схвалено
на засіданні кафедри
«22» серпня 2024 року
Протокол № 1

Укладач: д.е.н., професор Соловйов І.О.

Рецензент:

Ляхович Г.І. – доктор економічних наук, професор, директор Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту ЗУНУ

Методичні рекомендації містить загальні положення щодо правил, етапів, алгоритмів та механізмів виконання та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра, зразки оформлення необхідних документів, списку джерел тощо, надані у додатках. В основу Методичних рекомендацій покладено розробки для написання кваліфікаційних робіт зі спеціальності 073 «Менеджмент». Методичні рекомендації розроблені відповідно до пункту 15 статті 32 Закону України «Про вищу освіту» (від 01 липня 2014 року № 1556-VII зі змінами), з урахуванням вимог локальних регуляторних актів ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика». Методичні рекомендації призначені для здобувачів-магістрантів, що виконують кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня магістра, та викладачів, які здійснюють керівництво такими здобувачами.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	7
3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА.....	9
3.1. Вибір теми та складання плану кваліфікаційної роботи.....	9
3.2. Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи.....	10
3.3. Безпосереднє виконання кваліфікаційної роботи магістра та основні вимоги до її змісту.....	11
3.4. Вимоги щодо форми кваліфікаційної роботи магістра.....	21
3.5. Допуск до захисту кваліфікаційної роботи магістра.....	26
4. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ МАГІСТРА.....	27
5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА.....	30
ДОДАТКИ.....	35

ВСТУП

Виконання кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня) у закладі вищої освіти, яке має за мету систематизувати знання, розширити і закріпити професійні компетентності щодо вирішення завдань, максимально наближених до умов практичної діяльності у галузі управління та адміністрування бізнесу.

Кваліфікаційна робота є самостійним дослідженням науково-прикладної проблеми, яке має елементи наукового пошуку та науково-практичної новизни, а також формою контролю здобутих здобувачем вищої освіти у процесі навчання інтегрованих знань, умінь і навичок, необхідних для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-професійною програмою «Менеджмент».

Методичні вказівки до кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент» розроблені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Менеджмент» другого (магістерського) рівня вищої освіти, Стандарту вищої освіти України галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 «Менеджмент» другого (магістерського) рівня (затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 959) та містять основні вимоги, рекомендації, вказівки щодо змісту, структури, композиції кваліфікаційної роботи, етапів її виконання, оформлення та порядку захисту, а також критеріїв оцінювання кваліфікаційної роботи магістра.

Метою цих методичних вказівок є надання здобувачам вищої освіти допомоги з організації виконання кваліфікаційної (кваліфікаційної) роботи, визначенні її структури і змісту, підготовки основних розділів кваліфікаційної роботи та її захисту у екзаменаційній комісії.

У методичних вказівках наведено єдині вимоги до написання, оформлення та захисту випускних кваліфікаційних (дипломних) робіт здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Магістр — це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра (чи спеціаліста) здобув поглиблені спеціальні уміння і знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі. Магістр повинен мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, здібності до творчої науково-дослідної і науково-педагогічної діяльності, володіти методологією наукового дослідження, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації.

Підготовка магістра завершується захистом кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії. Випускна кваліфікаційна робота магістерського рівня освіти — це самостійна випускна науково-дослідна робота студента, яка виконує кваліфікаційну функцію та готується з метою публічного захисту для отримання академічного ступеня магістра. Основне її призначення — продемонструвати авторський рівень своєї наукової кваліфікації, уміння самостійно вести пошук та вирішувати конкретні наукові завдання.

Кваліфікаційна робота, з одного боку, має узагальнюючий характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки магістра, а з іншого — самостійним оригінальним науковим дослідженням здобувача вищої освіти, у розробці якого зацікавлені установи, організації, підприємства, при цьому здобувач вищої освіти упорядковує за власним розсудом накопичені факти та доводить їх наукову цінність або практичну значущість. Кваліфікаційна робота магістранта має бути закінченим науковим дослідженням, виконаним у вигляді спеціально підготовленого рукопису, має характеризуватися єдністю змісту і свідчити про певний внесок автора у науку.

Кваліфікаційна робота виконується на базі теоретичних знань і практичних навичок, отриманих здобувачем вищої освіти протягом усього терміну навчання, самостійної науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробкою конкретних теоретичних і прикладних завдань, і повинна містити висунуті автором для захисту науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, певні наукові положення. На підставі цієї кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія з атестації осіб, які здобувають ступінь магістра, приймає рішення про присвоєння ступеня «магістр менеджменту» та видачу документа про здобутий ступінь вищої освіти.

Результат виконання кваліфікаційної роботи є одним з основних критеріїв для оцінки якості реалізації завдань освітньо-професійної програми. Кваліфікаційна робота магістранта є самостійним науковим дослідженням і кваліфікується як навчально-дослідницька праця, в основу якої покладено моделювання більш-менш відомих рішень. Її тематика та науковий рівень мають відповідати освітньо-професійній програмі навчання. Виконання такої роботи має не стільки розв'язувати наукові проблеми (завдання), скільки засвідчити, що

її автор здатний належним чином вести науковий пошук, розпізнавати професійні проблеми, знати загальні методи і прийоми їх розв'язання.

При оцінці випускної кваліфікаційної роботи виходять з того, що магістр повинен уміти:

- формулювати мету і завдання дослідження;
- складати план дослідження;
- вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- використовувати сучасні методи наукового дослідження, модифікувати наявні та розробляти нові методи, керуючись завданнями конкретного дослідження;
- обробляти отримані дані, аналізувати і синтезувати їх на базі відомих літературних джерел;
- оформляти результати досліджень відповідно до сучасних вимог, у вигляді звітів, рефератів, статей.

Написання та захист кваліфікаційної роботи є перевіркою готовності здобувача вищої освіти до майбутньої професійної діяльності. Робота має засвідчити, наскільки повно у ній відображені та обґрунтовані положення, висновки і рекомендації, їх новизна і значущість, а її автор набув первинних навичок наукової роботи. Накопичені наукові факти закріплюються у вигляді текстового та ілюстративного матеріалу, який здобувач-магістрант упорядковує за власним розсудом, доводить його наукову цінність, практичну значущість тих чи інших положень.

Її підготовка відображає як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання, правомірність яких обґрунтовується у кожному конкретному випадку їх використання. Зміст кваліфікаційної роботи у систематизованому вигляді фіксує як вихідні передумови наукового дослідження, так і весь процес наукового дослідження, а також отримані результати. Причому наукові факти не просто зазначаються, вони всебічно аналізуються, розглядаються типові ситуації відповідно до обраної теми.

У рекомендаціях розкриваються етапи науково-дослідної діяльності, коло основних проблем, пов'язаних із забезпеченням результативності та об'єктивності наукової діяльності, наведено загальні положення щодо підготовки кваліфікаційної роботи, її мети і завдання, структури, написання і оформлення. Розкрито змістовну сутність, послідовність виконання роботи, порядок підготовки до захисту.

Усі рекомендації викладено відповідно до чинних нормативних актів Міністерства освіти і науки України, у яких регламентовано вимоги до підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра менеджменту є кваліфікаційним документальним свідченням отримання відповідних компетентностей магістра, стану теоретичної і практичної готовності магістра до виконання фахових функцій спеціаліста за спеціальністю 073 «Менеджмент».

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає можливість виявити рівень засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю на первинних посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності. Кваліфікаційна робота є одним із видів індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти, оригінальним, завершеним науково-прикладним дослідженням у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми у сфері менеджменту, що потребує здійснення досліджень та/або інновацій і характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів економічної науки.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є визначення рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки, їх здібностей самостійно шукати, аналізувати та узагальнювати інформаційні матеріали за темою дослідження, а також здатність застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних прикладних проблем в управлінні та організації.

Кваліфікаційна робота повинна:

- відображати сучасний стан та тенденції економічного розвитку України, враховувати тенденції розвитку світової економіки тощо;

- визначити рівень фахової підготовки здобувача, який має відповідати кваліфікаційним вимогам освітньо-професійної програми; здатність здобувача вищої освіти застосовувати отримані знання з фахових дисциплін для вирішення практичних завдань з використанням сучасних методів дослідження;

- виконуватися на практичних матеріалах конкретних підприємств, установ та організацій;

- містити аргументацію актуальності теми, її теоретичної та практичної цінності;

- відображати самостійність і системність підходу здобувача освіти у виконанні досліджень з конкретної проблеми;

- містити аналіз різних точок зору з вказівками на джерела (у вигляді посилань або цитувань) і обов'язкове формулювання аргументованої позиції щодо порушення у роботі дискусійного питання;

- повністю розкривати тему дослідження, мати аргументоване обґрунтування висновків і пропозицій, що представляють науковий та практичний інтерес.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- систематизація та узагальнення теоретичних знань щодо вирішення визначених темою дослідження завдань формулювання конкретної прикладної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та потребує розробки пропозицій для її вирішення;

- проведення всебічної управлінсько-економічної діагностики досліджуваного підприємства та визначення основних проблем у його діяльності;
- обґрунтування методів і засобів вирішення визначеної проблеми;
- розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених проблем та їх обґрунтування;
- формулювання висновків, рекомендацій і пропозицій на основі результатів проведеного дослідження.

Повнота й особливості реалізації цих завдань залежать від напрямку дослідження, сфери діяльності підприємства та його специфічних рис.

Кваліфікаційна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що магістр з менеджменту за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» володіє спеціальними знаннями, які здобуті у процесі навчання та практичної підготовки на рівні новітніх досягнень науки у галузі управління та адміністрування, що є запорукою його професійного розвитку.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувач освіти вдосконалює і розвиває наступні навички та вміння:

- самостійно ідентифікувати та формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір необхідної наукової і аналітичної інформації;
- аналізувати реальні факти і події, що пов'язані з управлінням діяльністю суб'єктів господарювання;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, формулювати висновки;
- публічно захищати самостійно виконану роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на питання, захищати свої наукові позиції тощо).

Результатами виконання кваліфікаційної роботи є вміння:

- розв'язувати професійні завдання і проблеми, що потребують постійного оновлення знань і практичного досвіду, часто в умовах невизначеності, неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог;
- працювати з інформаційними джерелами (законодавчою, інструктивною та нормативною базою, науковою спеціальною літературою іноземними мовами тощо, матеріалами глобальних інформаційних мереж, даними статистичної, бухгалтерської і фінансової звітності);
- логічно та аргументовано викладати результати наукових досліджень;
- використовувати наукові методи для аналізу проблем та обґрунтування рішень з предмета професійної діяльності у галузі управління та адміністрування бізнесу;
- опанувати сучасні методи наукових досліджень;
- застосовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем та обґрунтування управлінських рішень;
- використовувати набуті компетентності для розроблення пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження;
- генерувати та обґрунтовувати гіпотези, креативні ідеї, пропозиції і рекомендації у предметній сфері дослідження;

– формулювати висновки щодо результатів проведених досліджень.

Кваліфікаційна робота є самостійним дослідженням аналітичного, розрахункового або експериментального характеру. Вона відображає рівень професійної підготовки випускника, його здатності виконувати управлінські функції і типові завдання фахової діяльності. Кваліфікаційна робота магістра є безпосереднім проявом активної та цілеспрямованої участі здобувача у науковій роботі, що має конкретне значення та впливає на формування особистості фахівця, який вміє творчо мислити, формулювати власні висновки.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

3.1. Вибір теми та складання плану кваліфікаційної роботи

Вибір теми кваліфікаційної роботи є першим етапом дослідження. Тема має відбивати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити у межах певної управлінської проблеми.

Тематика кваліфікаційних робіт визначається викладачами кафедри менеджменту та фінансів і затверджується на першому засіданні у навчальному році. Кожен з НПП розробляє приблизний перелік тем кваліфікаційних робіт з розрахунку 3-4 теми на кожного здобувача, написанням роботи якого він керуватиме протягом відповідного навчального року.

Теми робіт розробляються відповідно до переліку дисциплін Освітньо-професійної програми «Менеджмент». Тематика робіт оновлюється щороку з урахуванням актуальності тем, стану наукових досліджень, у зв'язку з виникненням нових проблем наукового та практичного характеру, пов'язується з напрямками науково-дослідної роботи НПП, рекомендаціями, побажаннями та на замовлення органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

Основними критеріями вибору теми кваліфікаційної роботи можуть бути:

- особиста зацікавленість здобувача, що обумовлює високу вмотивованість, творчу активність і його пізнавальний інтерес;
- необхідність розвитку деяких теоретичних положень, удосконалення методичних основ дослідження й вирішення певних питань в рамках визначеної проблеми;
- очевидна актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики;
- доступність і повнота інформаційної та емпіричної бази дослідження.

Здобувач освіти має право самостійно обрати тему кваліфікаційної роботи з визначеного кафедрою переліку тем або запропонувати власну з обґрунтуванням доцільності її розроблення.

При виборі теми дослідження доцільно керуватися різними мотивами: обізнаністю з проблемою та її актуальністю; своїм майбутнім фахом і рівнем підготовки; наявністю теоретичної бази; можливістю отримання при впровадженні ефективних соціальних, технологічних чи екологічних результатів; уподобаннями, науковими інтересами тощо.

Наведена тематика дипломних робіт носить рекомендаційний характер (Додаток А).

Перелік рекомендованих кафедрою тем кваліфікаційних робіт не є вичерпним; здобувач освіти може самостійно сформулювати тему роботи і з відповідним обґрунтуванням подати заяву про затвердження завідувачу кафедри. Зазвичай такі теми пов'язані з науково-дослідною роботою випускника на кафедрі або його професійною діяльністю. У випадку, якщо тему роботи ініціює здобувач освіти, він повинен чітко обґрунтувати доцільність її розробки та можливості її успішного виконання.

Здобувач освіти обирає тему своєї кваліфікаційної роботи самостійно. За необхідності, для правильного вибору теми, консультативну допомогу здобувачу надає керівник кваліфікаційної роботи чи інші науково-педагогічні працівники кафедри. Здобувачі освіти денної форми навчання мають визначити тему роботи протягом 4–6 тижнів, а здобувачі освіти заочної форми навчання – упродовж 4–8 тижнів з початку занять на першому курсі навчання. При виборі теми необхідно враховувати, що у межах однієї форми навчання, як правило, не допускається виконання роботи за тою самою темою двома чи більше здобувачами, тому фахівець кафедри має інформувати здобувачів про вже обрані теми робіт.

Вибір теми кваліфікаційної роботи здійснюється за заявою здобувача на ім'я завідувача кафедри менеджменту та фінансів, погодженою з керівником роботи (Додаток А). Після підписання зазначеними особами заява передається на зберігання фахівцю кафедри (деканату). За відсутності заяви здобувача, визначення теми його роботи здійснюється рішенням кафедри за поданням завідувача кафедри. Темі кваліфікаційних робіт обговорюються на засіданнях кафедр і затверджуються ректором. Список тем робіт, обраних здобувачами у поточному навчальному році, із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові здобувача та наукового керівника, дати обрання теми за особистим підписом здобувача ведеться кафедрою і зберігається у деканаті. Тема кваліфікаційної роботи має бути ідентичною у наказі, завданні на дипломну роботу, титульному аркуші, відгуку, рецензіях, документах екзаменаційної комісії та у додатку до диплому.

Зміна теми кваліфікаційної роботи може здійснюватися у винятковому випадку за поданням кафедри із відповідним обґрунтуванням. Тема роботи має бути актуальною, відповідати сучасному рівню розвитку науки і практики, бути спрямованою на вирішення важливих міжнародних, регіональних та/або національних питань і проблем розвитку галузі діяльності.

3.2. Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи

Починати роботу слід з попереднього складання плану та бібліографії за обраною темою. З цією метою здобувач може опрацьовувати фонди ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика» або бібліотек інших закладів вищої освіти, провідних Національних бібліотек, тощо.

Вивчення літератури з обраної теми слід починати з відповідних підручників, посібників, енциклопедій, довідників, з перегляду власних лекційних та семінарських конспектів, поступово переходячи до ознайомлення з монографічними роботами, статтями з періодичних видань, науковими

повідомленнями, дисертаціями тощо. У першу чергу, підбирається наукові статті останніх років видання. Для полегшення вибору статей з журналів доцільно ознайомитися зі змістом статей, що були опубліковані за рік, в останньому або першому номері журналу. Особливо високо цінується використана в роботі найновіша інформація. Особливу увагу варто присвятити проблемним питанням, спірним думкам, дискусіям.

Вивчення літературних джерел під час виконання кваліфікаційної роботи бажано проводити у такій послідовності:

- виписка бібліографічних даних про джерело, яке опрацьовується;
- загальне ознайомлення з твором у цілому та перегляд усього змісту;
- вибіркоче опрацювання обраної частини твору;
- виписка матеріалів, що зацікавили, з посиланнями на сторінки, з яких зроблено виписку;
- критична оцінка записаного, його редагування та використання в роботі.

Робота над науковими джерелами сприяє набуттю навичок самостійної творчості здобувача.

Слід також пам'ятати і про можливість використання ресурсів мережі INTERNET, де можна знайти не лише бібліографічні дані окремих наукових праць, а й самі джерела. Після ознайомлення з науковою літературою за темою роботи здобувач вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і може пропонувати науковому керівникові проект плану кваліфікаційної роботи.

Загальними вимогами до складання плану є наявність 3-х розділів, що охоплюють 7-9 підрозділів (приблизно співмірних за обсягом), побудова дослідження від загального до часткового і, головне, дотримання меж дослідження, визначених предметом, метою і завданнями роботи. Здебільшого, помилками під час складання плану є те, що здобувачі формують план, де тільки один розділ охоплює тему роботи, а інші виходять за її межі. Також слід пам'ятати, що назви окремих розділів та підрозділів – це лише частини загальної теми кваліфікаційної роботи, тому вони мають бути вужчими за змістом і не повторювати назву роботи. З метою оптимізації роботи рекомендується також скласти розгорнутий план дослідження з посторінковою розбивкою майбутнього тексту.

Разом з планом здобувач затверджує у наукового керівника Завдання на дипломну роботу з календарним планом її виконання, де визначаються строки виконання та подання на перевірку окремих структурних частин роботи та/або роботи у цілому. Після остаточного уточнення структури роботи керівник затверджує план роботи, і здобувач може розпочинати працювати над її текстом.

3.3. Безпосереднє виконання кваліфікаційної роботи магістра та основні вимоги до її змісту

Структурно кваліфікаційна робота має складатися:

- титульний аркуш (додаток Б);
- зміст (додаток В);
- перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності);
- вступ;

- розділ 1 – теоретико-методичний;
- висновки до розділу 1;
- розділ 2 – дослідницько-аналітичний;
- висновки до розділу 2;
- розділ 3 – проектно-рекомендаційний;
- висновки до розділу 3;
- висновки;
- використані літературні джерела;
- додатки.

Робота розпочинається з титульною аркуша, де зазначаються: офіційна назва навчального закладу та кафедри, на якій виконана робота; тема роботи; прізвище, ім'я та по батькові автора; прізвище, ім'я та по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника; місто та рік написання роботи (див. додаток Б).

Зміст кваліфікаційної роботи подається на наступному після титульного аркушу та містить найменування всіх структурних елементів роботи із зазначенням сторінок розміщення цих матеріалів.

Заголовки змісту мають точно повторювати заголовки у тексті. Скорочувати їх у змісті або наводити їх у іншій редакції порівняно з текстом не дозволяється. Заголовки у змісті починаються з великої літери без крапки у кінці. Зміст кваліфікаційної (кваліфікаційної) роботи повинен містити: вступ; три розділи, кожен з яких складається з підрозділів; висновки як до кожного розділу, так до роботи в цілому; перелік використаних джерел посилання, додатки.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами напівжирним виділенням. Заголовки підрозділів та «Висновки до розділу 1, 2, 3» – малими літерами (крім першої великої) напівжирним виділенням. Крапка у кінці заголовків не ставиться (Додаток Г).

Вступ має містити такі елементи, викладені у такій послідовності:

- актуальність теми, зазначення, хто з науковців досліджував це питання;
- мета і завдання магістерської роботи;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи дослідження;
- апробація результатів дослідження;
- структура кваліфікаційної роботи.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими підходами до розв'язання проблеми (дослідження) обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку певної галузі. Висвітлення актуальності не має бути багатослівним. Достатньо кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Після обґрунтування актуальності вибраної теми необхідно сформулювати мету роботи та виділити ті завдання, які потрібно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як “Дослідження ...”, “Вивчення ...”, тому що ці терміни

вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Метою кваліфікаційної роботи є очікуваний кінцевий результат, який зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження (теоретичного або прикладного), до відповіді на запитання “Для чого проводяться дослідження”.

У завданні дослідження формулюються завдання, на які слід дати відповіді для реалізації мети дослідження і які розкривають зміст, предмет дослідження. Конкретні завдання, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети: “установити ...”, “виявити ...”, “виділити ...”, “визначити ...”, “виробити ...”, “відпрацювати ...”, “надати класифікацію ...”, “здійснити ...”, “обґрунтувати ...”, “описати ...”, “охарактеризувати ...”, “передбачити ...”, “покращити ...”, “поширити ...”, “розкрити ...”, “розробити ...”, “удосконалити ...”, “узагальнити ...”, “уніфікувати ...” та ін. Формулювати завдання слід точно і чітко, оскільки опис їх вирішення має становити зміст розділів (підрозділів) роботи. Заголовки розділів роботи визначаються саме при формулюванні завдань дослідження.

Завдання роботи визначають шляхом декомпозиції мети на окремі прості складові, що відображають етапи дослідження у їх логічній послідовності. При цьому потрібно враховувати, що під час опрацювання проблеми як суперечності доцільно виділяти три складові, що зумовлюють підцілі:

- перша полягає у вивченні однієї сторони суперечності (аналіз ситуації, у тому числі недоліки і чому це стало проблемою, огляд літератури з питання й досвіду розв’язання проблеми тощо);

- друга полягає у вивченні можливих шляхів розв’язання проблеми, здійсненні необхідних досліджень і розробок, тобто в побудові концептуальної моделі майбутньої ситуації та засобів її реалізації;

- третя узагальнює попередні дві та відображає засоби розв’язання проблеми, пропозиції та рекомендації, механізми їх практичного впровадження.

Слід пам’ятати, що набір завдань з реалізації мети обґрунтовує і визначає структуру роботи, яка позначається на змісті магістерського дослідження. Як правило, формулюються не менше 5–6 завдань.

Після формулювання мети і завдань дослідження у кваліфікаційній роботі визначаються об’єкт і предмет дослідження. **Об’єкт дослідження** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. **Предмет дослідження** – це найбільш значущі властивості чи частина об’єкта та сфера його діяльності, на яку спрямовано основну увагу дослідника. Предмет дослідження відповідає на запитання: “що досліджується”, визначає тему роботи магістра. Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об’єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага магістранта, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження як інструмент знаходження фактичного матеріалу – обов’язкові елементи вступу до магістерської роботи і необхідна умова досягнення поставленої мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися у логічності та прийнятності

вибору саме цих методів. Серед найпоширеніших можна назвати такі методи: порівняння, абстрагування, аналіз і синтез, аналогії. Крім того, серед основних методів можуть бути застосовані загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, основу яких становлять системний аналіз, історичний і діалектичний методи, індукція й дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, порівняння, моделювання, прогнозування, експертиза тощо.

Слід визначити теоретичне значення роботи (див. зразок у додатку). Практичне значення одержаних результатів. У роботі, що має теоретичне значення, треба подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення, відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання, про ступінь готовності до використання або масштаби використання. Традиційним є описання можливості використання отриманих результатів в освітньому процесі та подальших наукових дослідженнях, у майбутній практичній діяльності магістра.

Апробація результатів дослідження. Подаються відомості про участь здобувача у міжнародних, всеукраїнських наукових заходах, науково-практичних конференціях, круглих столах та інших науково-комунікативних заходах, на яких оприлюднено результати досліджень, викладених у кваліфікаційній роботі. Необхідно зазначити назву, місто та термін проведення конференції, у якій здобувач освіти брав участь.

Структура кваліфікаційної роботи. Перераховують усі структурні елементи кваліфікаційної роботи. Наприклад: Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основна частина. Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі результатів, що дозволяє звільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Викладаючи суть роботи, основну увагу приділяють новизні у роботі та ефективності запропонованих заходів. Кожен з пунктів і підпунктів повинні мати логічно закінчену інформацію.

У **першому розділі** (теоретико-методичному) кваліфікаційної роботи обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, подається огляд літературних джерел, новітніх розробок, опублікованих статистичних даних та іншої інформації, пов'язаної з темою дослідження, тобто приводиться глибокий ретроспективний огляд наукової та методичної літератури. За результатами опрацювання літературних джерел розкривають підходи різних авторів до розв'язання проблеми, показують, у чому полягає подібність, а у чому відмінність їх поглядів, а також обґрунтовують власні погляди на проблему.

При підготовці теоретико-методологічного розділу необхідно встановити, що зроблено за обраною темою дослідження науковцями та фахівцями-практиками. У теоретичних дослідженнях доцільно узагальнити вітчизняний і закордонний досвід, результати наукових досліджень тощо. По кожному досліджуваному питанню важливо знайти подібність і розходження точок зору

різних авторів, здійснити їхній порівняльний аналіз, виявити можливі протиріччя і неточності й обґрунтувати власну позицію. Кваліфікаційна робота повинна відображати точку зору автора, і тому в ній завжди присутні елементи наукової дискусії і полеміки.

Літературні джерела варто підбирати й використовувати у відповідності зі змістом проблеми, що досліджується. Необхідно вдумливо і критично аналізувати, оцінювати науково-методичні публікації, щоб погодитися або, навпаки, не погодитися з науковими поглядами окремих авторів. Використання науково-методичних джерел супроводжується обов'язковим посиланням на джерело, звідки запозичені ті або інші відомості.

Завершується теоретична частина написанням висновків, де у стислій формі мають відобразитися усі основні результати дослідження та формулюванням власної точки зору студента щодо проблематики дослідження.

Другий (аналітико-дослідницький) розділ, забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного третього розділу, поєднати набуті теоретичні знання, вміння використовувати обрані методи дослідження, інструменти, методики та технології аналізу тощо.

Для виконання цього розділу здобувач освіти має зібрати фактичні дані про діяльність підприємства під час переддипломної практики. Джерелом інформації є статистична, бухгалтерська та управлінська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовує здобувач освіти під час переддипломної практики. Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

Метою аналітико-дослідницького розділу є системне вивчення стану та основних чинників впливу на об'єкт дослідження з метою розробки обґрунтованих пропозицій щодо вирішення проблеми, яка вирішується. Інструментами аналітичного дослідження можуть бути методи та технології економічного, фінансового, стратегічного, маркетингового аналізу тощо. Аналітичний матеріал повинен бути представлений у формі статистичних, розрахункових, інформаційних або аналітичних таблиць, графіків, діаграм, що характеризують явища та процеси, які досліджуються.

Дослідження реального об'єкта може містити у собі як елементарні статистичні операції, так і складні статистичні методи: кореляційно-регресійний, факторний, кластерний аналіз, а також методи статистичного моделювання і прогнозування. Система методів дослідження визначається здобувачем освіти на основі отриманих рекомендацій керівника кваліфікаційної (кваліфікаційної) роботи з урахуванням доцільності їх використання.

Кількісні дані для написання кваліфікаційної роботи збираються за останні три роки і узагальнюються в аналітичних таблицях, графіках, діаграмах. Обробка практичних матеріалів здійснюється за допомогою методів економіко-математичного моделювання, порівняльного економічного аналізу, теорії ймовірностей, математичної статистики, методів стратегічного аналізу й моделювання, математичної теорії ігор тощо за допомогою інформаційних

технологій та спеціалізованих пакетів прикладних програм. Як результати дослідження можуть виступати емпіричні, графічні залежності, моделі, схеми, процедури, фінансово-економічні рішення. Обов'язковою є власна оцінка автором виявлених тенденцій і обґрунтування пропозицій, спрямованих на рішення проблемної ситуації.

Рекомендовано другий розділ має містити:

- загальну характеристику досліджуваного підприємства (форма власності, основні види діяльності, організаційна структура, позиціонування на ринку тощо);
- аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства (організації);
- аналіз стану проблеми за темою кваліфікаційної роботи, який безпосередньо пов'язаний з предметом досліджень (за можливістю);
- стратегічний аналіз діяльності підприємства (організації) з використанням відповідних інструментів.

Усі аналітичні розрахунки мають бути проведені в динаміці (за три останніх роки). Таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися поясненнями та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, що відбуваються в організації, їх особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

У результаті виконання другого аналітико-дослідницького розділу повинні бути визначені основні недоліки сформованої практики регулювання відповідних соціально-економічних процесів і явищ, що вивчаються; оцінюється сформований рівень явища, визначаються закономірності і тенденції його застосування, залежності й інші характерні властивості; наводиться оцінка чинників, що впливають на дане явище, визначаються характер і параметри впливу.

Під час виконання аналітико-дослідницького розділу здобувач освіти має продемонструвати здатність робити узагальнення накопиченого матеріалу, навички групування та обробки даних, на основі яких здійснюється аналіз, робляться висновки та обґрунтовуються рекомендації.

На основі вивчення, опрацювання та узагальнення аналітичних матеріалів студент повинен звершити написання розділу висновками, де визначити основні тенденції у розвитку підприємства; оцінити вплив позитивних і негативних чинників, встановити причину недоліків у діяльності підприємства, оцінити можливості досліджуваного підприємства (організації) щодо удосконалення тих чи інших напрямів діяльності. Результати другого розділу використовуються для розробки рекомендацій у проектно-рекомендаційному розділі.

Обсяг другого розділу має бути у межах 30–35 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Третій (проектно-рекомендаційний) розділ має містити декілька взаємопов'язаних підрозділів, в яких логічно викладаються конкретні науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення управління та підвищення ефективності діяльності досліджуваного підприємства (організації).

У цій частині роботи необхідно розробити, обґрунтувати та запропонувати до впровадження рекомендації, які б дозволили підприємству (організації) підвищити ефективність та результативність своєї діяльності з урахуванням теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також у висновках до другого розділу.

Детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності об'єкта мають відповідати напрямам дослідження. Рекомендації повинні містити розгорнуте обґрунтування, бути пов'язані з результатами аналізу, який проведено у другому розділі кваліфікаційної роботи, відштовхуватися від виявлених відхилень, проблем та недоліків у діяльності підприємства (організації).

Рекомендації та пропозиції можуть мати вигляд організаційних, економічних, фінансових, інноваційних, технологічних та інших заходів, бізнес-плану (або його фрагменту), інвестиційного проекту, положень, інструкцій, моделей, методики тощо. Пропозиції здобувача освіти щодо вирішення досліджуваної проблематики повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Обґрунтування проектних пропозицій передбачає формулювання їхнього змісту, очікуваних результатів, передумов практичного впровадження, вимог до формування інформаційних систем, необхідних фінансових, матеріальних та інших ресурсів і розрахунки економічної ефективності/ результативності по кожні із пропозицій.

Проектно-рекомендаційний розділ може бути представленим у двох формах.

1. У розділі представлено обґрунтування однієї певної ідеї, яка за своєю сутністю буде комплексним заходом з удосконалення різних напрямів діяльності досліджуваного підприємства (фінансової, економічної, виробничої, кадрової, маркетингової, зовнішньоекономічної, організаційної, логістичної тощо).

2. У розділі представлено комплекс декількох заходів (двох і більше), пов'язаних між собою ідеєю вдосконалення предмета та об'єкта дослідження. У цьому випадку окремий захід спрямовується на усунення конкретного недоліку в діяльності підприємства, а проектна сукупність заходів (двох і більше) буде сприяти досягненню цілей розвитку підприємства (організації).

Проектно-рекомендаційний розділ не може носити реферативний характер. Обов'язковою умовою якісного виконання проектно-рекомендаційного розділу є застосування економіко-математичних методів та моделей, сучасної комп'ютерної техніки, результатів сучасних наукових досліджень тощо.

Невід'ємною частиною обґрунтування пропозицій та рекомендацій має бути розрахунок економічної ефективності та прогнозування результатів діяльності підприємства (організації) завдяки впровадженню запропонованих заходів. Для таких розрахунків доцільно використовувати методи прогнозування: екстраполяції трендів, експертних оцінок, моделювання тощо.

Обсяг третього (проектно-рекомендаційного) розділу має бути у межах 30–35 % загального обсягу роботи. Кожен розділ основної частини кваліфікаційної роботи закінчують короткими висновками обсягом до однієї–двох сторінок.

Висновки. Підсумковим етапом дослідження є висновки, де узагальнюються теоретичні та практичні результати виконаної кваліфікаційної роботи. Тут стисло, у тезовій формі наводять найбільш важливі теоретичні положення, відображають найважливіші результати дослідження, які містять оцінку результатів з точки зору відповідності меті кваліфікаційної роботи та поставлених у вступі завдань. У висновках розкривають шляхи та методи вирішення завдань дослідження, особливо наголошуючи на якісних та кількісних показниках отриманих результатів, наводять прогнози розвитку процесів та явищ, викладають рекомендації щодо реалізації намічених заходів. Обсяг висновків і пропозицій не повинен перевищувати 3–5 сторінок.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра завершується **списком використаних джерел**, на які є посилання у тексті роботи та які обов'язково використані при її виконанні. Інформативні матеріали, які у повному обсязі не використані в роботі під час аналізу, а лише підтверджують певні положення, бажано подавати в додатках до роботи, після списку використаних джерел. До **додатків** може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи: таблиці допоміжних цифрових даних; ілюстрації допоміжного характеру; інші дані та матеріали. Обов'язковим додатком до роботи є копії наукових праць автора за темою кваліфікаційної роботи (наукових статей, тез доповідей на наукових конференціях і круглих столах тощо). Обсяг додатків у загальному обсязі роботи не враховується. Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи має становити 70-80 сторінок без списку використаних джерел; кількість використаних джерел – 40-50. Допускаються відхилення від зазначених орієнтирів щодо обсягу у межах 5 %.

Роботу над текстом доцільно розпочинати з першого розділу, у якому зазвичай висвітлюються найбільш загальні питання (подекуди історико-теоретичного характеру) досліджуваної проблеми. Виклад тексту має відповідати темі роботи, тому автор повинен суворо слідкувати за тим, аби не виходити за її межі. При цьому слід послідовно, логічно викладати матеріал, не забуваючи при цьому зазначати використані джерела. Обов'язковою вимогою до кваліфікаційної роботи магістра є наявність власного бачення проблематики, самостійних висновків, пропозицій, ідей тощо. Відповідно до розробленого і погодженого з керівником плану, здобувач висвітлює кожне з передбачених у ньому питань. При цьому він:

- 1) наводить і розглядає різні спірні питання окремих науковців та практичних працівників;
- 2) визначає свою позицію щодо спірних питань, підтримуючи одну чи кілька з висловлених точок зору або формулюючи свою власну точку зору з наведенням відповідних аргументів;
- 3) аналізує відповідні положення нормативних актів чи інших першоджерел;
- 4) використовує матеріали практики, інші матеріали ілюстративного характеру (статистичні дані, узагальнення, витяги з архівних документів тощо);

5) підтримує чи вносить пропозиції щодо вдосконалення практики у своїй галузі; формулює інші пропозиції практичного чи теоретичного характеру.

Виклад тексту роботи має відповідати плану і не може зводитися до набору не пов'язаних між собою окремих положень чи фактів. Кожне запропоноване положення слід теоретично обґрунтувати, підтвердити підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом. Усі використовувані в тексті матеріали у вигляді таблиць, схем, графіків тощо повинні обов'язково мати відповідні коментарі і мають бути проаналізовані. Якщо такого аналізу немає, то наведені наочні засоби не лише не зараховуються в актив роботи, а й належать до пасиву, через що оцінка знижується за невміння подати досліджуваний матеріал. При написанні тексту слід звернути увагу на стиль викладу:

- не потрібно використовувати довгих, заплутаних речень;
- не варто надмірно вживати в тексті мовні штампи і кліше;
- слід намагатися викладати думки просто;
- абзаци не повинні складатися з одного речення.

Кваліфікаційна робота магістра має бути написана науковою мовою, тобто з дотриманням загальних норм сучасної літературної української мови, правил граматики та з урахуванням особливостей наукової мови, точності й однозначності термінології та стилю. Слід мати на увазі, що сучасній науковій літературі властива манера безособового викладення матеріалу або виклад у формі колективного авторства здобувача освіти і наукового керівника, у вигляді «на нашу думку...», «ми вважаємо...», тому не вживаються особові займенники «я» чи «ми». Наприклад, замість фрази «я вважаю...» варто використовувати «вбачається, що...».

При опрацюванні майбутніми менеджерами, у разі необхідності, нормативного матеріалу слід використовувати лише чинні правові акти, з останніми змінами та доповненнями до них. Посилання на застарілий нормативний матеріал є суттєвим недоліком кваліфікаційної роботи і можливе лише в історичному ракурсі.

Збір та опрацювання матеріалів за темою роботи проводиться також під час проходження практики. Тому місце її проходження та зміст необхідно скоординувати з темою кваліфікаційної роботи, для того, щоб зібрати необхідні матеріали практики, у т. ч. неопубліковані, архівні матеріали, результати власних спостережень, статистичні дані тощо. При написанні окремих робіт може виникнути необхідність проведення соціологічних досліджень, опитувань та використання інших методів збору інформації, які також варто провести на цій стадії виконання кваліфікаційної роботи.

Висвітлюючи передбачені планом питання, необхідно:

- наводити і розглядати різні наукові погляди щодо досліджуваної проблематики;
- визначати свою позицію щодо спірних проблем, підтримуючи одну чи кілька з висловлених точок зору або формулюючи свою власну з наведенням відповідних аргументів;

– аналізувати відповідні положення міжнародних договорів, національних нормативно-правових актів;

– використовувати матеріали практики та матеріали ілюстративного характеру (статистичні дані, узагальнення, витяги з архівних документів, дані соціологічних опитувань тощо);

– підтримувати чи вносити пропозиції щодо вдосконалення положень вітчизняного законодавства та/або міжнародно-правових актів, удосконалення практики їх застосування, формулювати інші пропозиції за спеціальністю, методологічного та теоретичного характеру.

Результатом цього етапу є підготовка першого варіанта кваліфікаційної роботи, який подається студентом для перевірки науковому керівнику.

При виконанні кваліфікаційної роботи магістра слід уникати таких типових помилок та недоліків:

– зміст роботи не відповідає плану роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;

– зміст розділів (підрозділів) не відбиває реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження;

– безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;

– логічні помилки, невміння виокремити головне;

– мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта та предмета дослідження;

– автор не виявив самостійності, робота є компіляцією або плагіатом;

– не глибоко і не всебічно проаналізовано чинне законодавство, чинні міжнародні договори, нова спеціальна література (за останні п'ять років) за темою дослідження;

– кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використовувалися підручники, а не спеціальна наукова література;

– поверхово висвітлено стан практики, невдало поєднано теорію з практикою;

– кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням або тексту роботи;

– у роботі відсутні посилання на першоджерела або зазначені не ті, з яких запозичено матеріал;

– бібліографічний опис джерел у списку використаних джерел наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту; наведено таблиці, діаграми, схеми, які не складено самостійно, а запозичені з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті;

– обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

Виконані частини роботи подаються на розгляд науковому керівнику і з урахуванням його зауважень уточнюються, доповнюються, а у випадку необхідності переробляються здобувачем освіти.

Суттєвим недоліком, що перешкоджає допуску до захисту роботи, є плагіат. На відміну від закріпленого у ст. 50 Закону України «Про авторське

право і суміжні права» визначення плагіату як «оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору», під академічним плагіатом зазвичай розуміється навмисне відтворення викладачем, докторантом, аспірантом або здобувачем освіти у письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненого на електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора.

При написанні магістерської роботи максимальний збіг не має перевищувати межу 40 %. Факт академічного плагіату (компіляції) у працях здобувачів може бути встановлений викладачем і підтверджений комісією з академічної доброчесності кафедри. Викладач, який виявив низький відсоток оригінальності у кваліфікаційній роботі магістра, попереджає про це автора і виносить рішення про недопуск до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання, а у випадку незгоди автора – інформує службовою запискою завідувача випускової кафедри. Нижче тексту останньої сторінки роботи має бути особистий підпис студента і дата.

Після завершення виконання роботи, її доопрацювання і усунення зроблених науковим керівником зауважень за погодженням з науковим керівником, кваліфікаційна робота може передаватися для палітурування. Кваліфікаційну роботу рекомендується виготовляти у двох екземплярах, один для подання на кафедру, другий – магістранту.

Завершена робота (разом з електронним варіантом на диску) має бути подана на кафедру, як правило, за два місяці до дати захисту, але не пізніше як за місяць. Після цього робота передається для перевірки на плагіат. Роботи здобувачів освіти, які пропустили термін подання робіт з поважної причини, можуть бути прийняті за клопотанням наукового керівника з дозволу декана.

Після отримання позитивного відгуку щодо самостійності виконання кваліфікаційної роботи вона передається для підготовки відгуку та рецензії на неї.

3.4. Вимоги щодо форми кваліфікаційної роботи магістра

Оформлення роботи. Кваліфікаційна робота виконується українською мовою на папері формату А4 (210мм x 297 мм). Робоча площа аркуша, на якому друкується текст роботи, обмежується берегами таких розмірів: верхній і нижній береги – по 20 мм; ліве поле – 30 мм; праве поле – 10 мм. Робота друкується комп'ютерним способом. Шрифт друку – Times New Roman, звичайний, світлий. Кегль (параметри) шрифту – 14 pt (одиниць). Інтерліньяж – 1,5 (29-30 рядків на сторінці).

Нумерація аркушів проставляється у верхньому правому куті аркуша арабськими цифрами без додавання до номера аркуша будь-яких інших знаків. Нумерація починається зі вступу – ст. 3.

При складанні змісту роботи слід враховувати такі вимоги:

– потрібно зазначати у змісті номери аркушів, на яких починаються відповідні структурні частини роботи (вступ, розділи, підрозділи тощо);

– такі структурні частини роботи як вступ, висновки, список використаних джерел, додатки у змісті подаються без нумерації, тобто перед ними номери не проставляються;

– назви структурних частин роботи у змісті друкуються від межі лівого поля;

– назви структурних частин роботи (вступ, розділ, висновки, список використаних джерел, додатки) у тексті друкуються великими літерами звичайним жирним шрифтом з вирівнюванням по центру;

– номери розділів проставляються арабськими цифрами, після яких крапка не ставиться;

– назва розділу друкуються великими літерами напівжирним шрифтом у наступному рядку, тобто починається не після номера розділу, а під словом «розділ»;

– номер підрозділу є складним і складається з номера розділу у межах роботи і порядкового номера підрозділу у межах розділу, які між собою розділяються крапкою;

– номер підрозділу проставляється арабськими цифрами, починається від межі лівого поля, після номера ставиться крапка; у цьому ж рядку після крапки з великої літери рядковими літерами напівжирним шрифтом друкуються назва підрозділу;

– крапки наприкінці назв структурних частин роботи не ставляться;

– текст кожної структурної частини роботи починається з нового аркуша;

– новий підрозділ продовжується на сторінці, а не з нового аркуша.

Посилання. Особливу увагу при виконанні кваліфікаційної роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів. Таке використання можливе лише за умови дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань. Посилання на джерела здійснюються за їх порядковим номером у списку використаних джерел у квадратних дужках. Наприклад, у тексті наводиться: ...Гавриленко О. А. зазначає, що «основним джерелом права, яким керувалися еллінські держави під час війни та миру, були загальновідомі норми міжнародного звичаєвого права, які, не будучи викладені у письмовій формі, все ж поступово досягали загального визнання»... [29, с. 86], де 29 – це номер джерела у списку використаних джерел, а 86 – сторінка праці, з якої використана цитата.

Варто звернути увагу на те, що між прізвищем автора та його ініціалами при бібліографічному описі у переліку літератури, необхідно ставити не звичайний, а нерозривний пробіл (його ставлять одночасно натискаючи на клавіші ctrl, shift, space). Посилання може мати і непрямий характер. Наприклад, по тексту: ... у літературі зазначається, що держава є основним суб'єктом міжнародного права [7, с. 38]. Якщо посилання здійснюється в цілому на джерело або групу джерел, то в дужках зазначаються лише номери посилань. Наприклад, М. О. Баймуратов, Т. Л. Сироїд, Г. І. Тункін стверджують про.....[14; 28; 65].

Якщо необхідно послатися на конкретні сторінки кількох джерел, то слід зазначити і номери джерел у списку, і номери сторінок у джерелах, розділяючи

між собою різні джерела крапкою з комою. Наприклад, і А. Ф. Антипенко, і М. Ю. Черкес вказували на [39, с. 27; 66, с. 23].

У випадку, коли автор роботи бажає у тексті запозичити думку іншого автора, він може зробити це двома способами: за допомогою точної цитати, або передати думку іншого автора без точного цитування. В обох випадках посилання є обов'язковим. Необхідною умовою виконання будь-якої наукової праці, у т. ч. кваліфікаційної роботи магістра, є вміння здобувача освіти на підтвердження своєї правоти посилатися на авторитетні джерела або дискутувати зі своїми опонентами. У цьому випадку академічний етикет вимагає правильно відтворювати текст цитати. Текст цитати береться в лапки, подається у тій самій граматичній формі, що в джерелі, зі збереженням особливостей авторського тексту. При непрямому цитуванні (викладі думок інших авторів своїми словами) необхідно точно викладати авторські думки й коректно оцінювати думки опонента. Цитування має бути ані надлишковим, ані недостатнім: надлишкове цитування створює враження компліятивного характеру роботи, а недостатнє – знижує наукову цінність роботи студента. Кожна цитата має супроводжуватися посиланням на джерело, за відсутності посилань використаний матеріал розцінюватиметься як плагіат.

Список використаних джерел. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або за каталогами та бібліографічними покажчиками цілком без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв.

Оформлення списку використаних джерел здійснюється за вимогами ДСТУ 8302:2015 та відповідно до наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с 3. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 99 с.
Три автори	1. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с

	2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.
	2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.
	2. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агєєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
	2. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
Багатотомні видання	Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.
Частина видання	
Книги	1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
	2. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	1. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
	2. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Статті із продовжуваних та періодичних видань	1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i> . 2011. № 2. С. 54–65.
	2. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i> . 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.
Інші видання	
Законодавчі та нормативні	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
	2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. <i>Голос України</i> . 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. <i>Голос України</i> . 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
	3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 4. С. 530–543. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий</i>

документи	кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.
	4.Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141.
	5.Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Балансбюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Стандарти	ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04- 01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Електронні ресурси	1. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhoviydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2017).
	2.Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).

Список використаних джерел складається в алфавітному порядку; джерела зазначаються мовою оригіналу.

Примітки. У роботі допускається використання приміток. Примітки до тексту, у яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад: Примітки:

1.... 2. ... Якщо є одна примітка, то її не нумерують, і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Оформлення додатків. Додатки розташовуються після списку використаних джерел у порядку наведення посилань на них у тексті роботи з продовженням нумерації аркушів.

У додатках доцільно розміщувати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи: фінансову звітність підприємств (організацій); таблиці допоміжних цифрових даних; розрахунки фінансово-економічних показників діяльності організації; інструкції і методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, якщо вони були розроблені у процесі виконання кваліфікаційної роботи; ілюстрації допоміжного характеру тощо.

Перед першим додатком розміщують окремий аркуш паперу з надписом «ДОДАТКИ», надпис розміщують по центру та посередині аркуша. На наступній сторінці на першому рядку симетрично до полів друкується слово «ДОДАТОК» (але без знаку №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «ДОДАТОК К». Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Усі додатки повинні нумеруватися та мати назви, що відповідають їхньому змісту. Наприклад: ДОДАТОК К «Анкета (оцінка лояльності споживачів до продукції підприємства)». Назву додатка друкують жирним шрифтом великими літерами, симетрично до тексту сторінки. Нумерація сторінок з додатками

продовжує загальну нумерацію сторінок основного тексту кваліфікаційної роботи.

У разі, коли додаток має альбомну орієнтацію сторінки, то назва додатку (наприклад, ДОДАТОК Б) розміщується в альбомному форматі, а нумерація сторінок залишається незмінною у книжковому форматі.

У тексті роботи на всі додатки повинні бути посилання. Додатки розташовують у порядку посилання на них у тексті документа.

3.5. Допуск до захисту кваліфікаційної роботи магістра

Рішення випускової кафедри щодо допуску або не допуску кваліфікаційної роботи здобувача до захисту приймається на засіданні кафедри за результатами попереднього захисту роботи. Попередній захист кваліфікаційної роботи відбувається на засіданні випускової кафедри у присутності, як правило, наукового керівника. Для проведення попереднього захисту роботи здобувача освіти, який здобуває ступінь магістра:

- здобувач освіти не пізніше, ніж за п'ять днів до дати проведення попереднього захисту, повинен подати на випускову кафедру дипломну роботу у друкованому вигляді, а також її електронний варіант у форматах *.doc, *.docx, *.rtf або *.pdf, які мають бути ідентичними;

- здобувач освіти також подає Заяву про відсутність академічної недобросовісності;

- оператор Антиплагіатної системи чи науковий керівник роботи відповідно до Порядку перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів освіти на наявність запозичень з інших документів перевіряє роботу та надає завідувачу кафедри протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи;

- до попереднього захисту може бути поданий відгук наукового керівника, а після попереднього захисту – і зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу;

- на засіданні кафедри здобувач освіти робить доповідь за темою роботи.

Заслуховування виступу здобувача освіти за темою роботи на засіданні кафедри під час попереднього захисту дає можливість виявити відповідність між затвердженою темою роботи та отриманими у роботі результатами, а також ступінь готовності самого здобувача освіти до захисту. Під час доповіді на засіданні кафедри здобувач освіти повинен коротко викласти мету роботи, постановку її задачі, методика проведення дослідження, отримані результати та висновки. Після обговорення доповіді здобувача освіти щодо актуальності, логічної завершеності праці, відповідно до вимог, що висуваються до її змісту та оформлення, а також аналізу протоколу контролю оригінальності роботи відповідно до Порядку перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів освіти на наявність запозичень з інших документів, кафедра ухвалює рішення про допуск роботи до захисту та надає рекомендації магістранту до його виступу під час захисту.

Кафедра може ухвалити рішення щодо необхідності доопрацювання кваліфікаційної роботи та відкласти рішення про надання допуску до її захисту. Рішення про допуск роботи до захисту підтверджується підписом завідувача кафедри на її титульному аркуші, а також записом у протоколі засідання кафедри. Витяг з протоколу засідання надається декану факультету не пізніше

ніж за п'ять днів до дати захисту кваліфікаційної роботи в атестаційній комісії. У виняткових випадках рішення про допуск роботи до захисту може бути прийнято на засіданні кафедри за відсутності здобувача освіти за наявності друкованого варіанта роботи, позитивного відгуку наукового керівника, а також відсутності у тексті роботи надлишку запозичень відповідно до протоколу контролю оригінальності кваліфікаційної роботи.

До захисту кваліфікаційної роботи у ЕК (екзаменаційній комісії) допускаються здобувачі освіти, які успішно склали екзаменаційні сесії, пройшли переддипломну практику, захистили відповідний звіт, виконали всі завдання індивідуального плану, пройшли попередній захист кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі та перевірку на плагіат. Дипломну роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису зшитого у папку з жорсткою обкладинкою.

У разі, якщо рішення кафедри про допуск роботи до захисту є негативним, кафедра встановлює, чи може здобувач освіти у майбутньому подати до захисту цю ж саму роботу з доопрацюванням або він зобов'язаний виконати роботу за новою темою. Це, суворо мотивоване рішення кафедри, зазначається у протоколі засідання. Здобувачі освіти, дипломні роботи яких не були допущені до захисту, відраховуються з університету, при цьому вони мають право на захист кваліфікаційної роботи протягом трьох років після відрахування.

4. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ МАГІСТРА

Для керівництва кваліфікаційною роботою призначається науковий керівник з науково-педагогічних працівників кафедри, які мають науковий ступінь та/або вчене звання. Керівництво роботою здійснюється з метою надання здобувачу освіти необхідної допомоги у процесі її виконання, а також здійснення контролю за дотриманням вимог до кваліфікаційної роботи. Основними формами керівництва кваліфікаційною роботою є:

- попередні консультації;
- погодження плану роботи і затвердження календарного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- поточні консультації;
- перевірка роботи;
- написання відгуку на роботу;
- консультація щодо захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.

Попередні консультації, зокрема, включають:

- загальну консультацію з поясненням основних вимог до роботи (форма виконання, обсяг, терміни написання, особливості змісту окремих розділів тощо);
- поради щодо бібліографії (необхідний обсяг нормативного матеріалу, основні монографічні роботи з теми, останні публікації у періодичних виданнях, зарубіжні джерела, методика складання списку джерел тощо);
- рекомендації щодо використання у роботі матеріалів практики (передусім неопублікованої) та інших матеріалів ілюстративного характеру.

У результаті попередніх консультацій здобувач освіти має одержати чіткі і конкретні роз'яснення щодо змісту та форми кваліфікаційної роботи та її напрямів.

Погодження плану кваліфікаційної роботи і затвердження календарного плану виконання. Ця форма керівництва роботою магістранта передбачає:

- рекомендації здобувачу освіти щодо опрацювання тих джерел, які необхідні для складання плану роботи;
- ознайомлення з планом роботи, що складений здобувачем освіти;
- оцінка запропонованого плану; у разі потреби – формулювання зауважень і пропозицій щодо плану та їх обговорення зі студентом;
- вироблення і узгодження основного варіанта (кількох варіантів) плану роботи і визначення графіка її виконання.

Поточні консультації. Поточні консультації проводяться під час безпосереднього виконання здобувачем освіти кваліфікаційної роботи, а також під час проходження практики, і можуть стосуватися:

- узагальнення практики та опрацювання інших матеріалів (розроблення анкет, їх заповнення, методика узагальнення, робота з архівними матеріалами тощо);
- використання практичних матеріалів у роботі (наведення витягів, статистичних даних, окремих положень щодо узагальнення практики, наведення таблиць та діаграм статистичних, соціологічних досліджень тощо);
- уточнення позиції здобувача освіти щодо окремих спірних питань, які розглядаються у кваліфікаційній роботі;
- формулювання пропозицій щодо вдосконалення практики, інших рекомендацій теоретичного та практичного характеру.

У результаті поточних консультацій здобувач освіти має одержати від керівника конкретну допомогу у вирішенні тих питань, які виникають у нього в процесі підготовки першого варіанта кваліфікаційної роботи магістра.

Перевірка кваліфікаційної роботи. Перевірка кваліфікаційної роботи починається з перевірки її первинного варіанта, підготовленого здобувачем освіти, і здійснюється шляхом поетапної перевірки окремих його розділів (підрозділів). Ознайомлюючись з текстом відповідного розділу (підрозділу), керівник формулює конкретні зауваження та інші міркування по тексту чи на окремому листку. Він дає загальну оцінку всього розділу, в якій, зокрема вказує:

- наскільки представлений варіант відповідає вимогам, встановленим до кваліфікаційних робіт;
- зауваження, які на думку керівника, обов'язково мають враховуватися здобувачем освіти при доопрацюванні;
- зауваження та рекомендації, які бажано врахувати для підвищення рівня кваліфікаційної роботи.

Після доопрацювання здобувач освіти повторно подає керівнику лише ті частини роботи, яких безпосередньо стосувалися зауваження та рекомендації. Керівник, у разі потреби, формулює нові зауваження та рекомендації. Якщо здобувач освіти відмовляється враховувати зауваження чи рекомендації керівника кваліфікаційної роботи, останній попереджає здобувача освіти про те,

які наслідки, на його думку, це матиме – негативний відгук, негативна рецензія, зниження оцінки роботи під час її захисту тощо. Результатом перевірки керівником одного чи кількох варіантів роботи є конкретні висновки щодо відповідності представленого варіанта тим вимогам, які ставляться до кваліфікаційних робіт

Написання відгуку на кваліфікаційну роботу. Після подання здобувачем освіти остаточного варіанта роботи керівник пише відгук на неї. Зміст такого відгуку залежить від конкретних висновків, які керівник зробив після перевірки остаточного варіанта роботи. Якщо поданий варіант, на думку керівника, повністю відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт, керівник у загальній формі відзначає це у відгуку і робить висновок про можливість допуску роботи до захисту в Екзаменаційній комісії. Якщо поданий варіант, на думку керівника, в основному відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт, він відзначає це у відгуку.

Одночасно керівник може навести конкретні недоліки поданого варіанта роботи, а також вказати, які його зауваження не були враховані здобувачем освіти. Наприкінці відгуку він робить висновок про можливість допуску кваліфікаційної роботи до захисту в Екзаменаційній комісії.

У випадку, коли поданий варіант, на думку керівника, в цілому не відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт, він відзначає це у відгуку. Одночасно керівник зобов'язаний навести найбільш істотні недоліки поданого варіанта, а також вказати, які його зауваження не були враховані здобувачем освіти. Наприкінці відгуку він робить висновок щодо неможливості допуску поданого варіанта роботи до захисту в Екзаменаційній комісії. Наявність відгуку керівника на кваліфікаційну роботу є необхідною умовою передачі роботи на рецензування зовнішньому рецензенту та остаточного прийняття рішення кафедри про її допуск чи недопуск до захисту в Екзаменаційній комісії.

Консультація щодо захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії. Така консультація проводиться на прохання здобувача освіти після ознайомлення здобувача освіти та керівника з рецензією на кваліфікаційну роботу. Вона, зокрема, включає:

– ознайомлення здобувача освіти із загальними вимогами щодо його виступу на засіданні Екзаменаційної комісії (план виступу, його обсяг, на що потрібно звернути особливу увагу тощо);

– пояснення щодо характеру та форми відповідей на можливі запитання після виступу на засіданні Екзаменаційної комісії;

рекомендації щодо відповідей на ті зауваження рецензента, які є дискусійними.

У результаті наданої консультації здобувач освіти повинен отримати конкретні рекомендації щодо захисту ним кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії.

5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

До публічного захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі вимоги навчального плану та отримали позитивний відгук наукового керівника. Науковий керівник, після надходження роботи на кафедру, надає відгук, у якому рекомендує або не рекомендує її до захисту, а також перевіряє роботу на наявність плагіату і подає Протокол контролю оригінальності роботи і Висновок (разом із зав. кафедри) щодо можливості проведення її попереднього захисту. За наявності позитивного відгуку наукового керівника робота передається на рецензування рецензенту, визначеному кафедрою. До рецензування кваліфікаційних робіт можуть залучатися науково-педагогічні працівники з науковим ступенем, вченим званням інших навчальних закладів, фахівці-практики у сфері, що пов'язана з темою роботи.

Рецензент має визначити позитивні аспекти роботи, зокрема: актуальність та самостійність дослідження, опанування спеціальної літератури, використання матеріалів практики, наявність висновків і пропозицій теоретичного та практичного характеру, наявність апробацій результатів дослідження тощо.

Недоліки, виявлені рецензентом під час ознайомлення з роботою, за своїм характером та змістом можуть розглядатись як:

- позиція рецензента щодо актуальності обраної здобувачем освіти теми;
- оцінка рецензентом визначених здобувачем освіти предмета, меж, мети та завдань дослідження, запропонованого ним плану (змісту) роботи;
- оцінка конкретної особистої участі автора в одержанні результатів, викладених у роботі;
- оцінка ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі;
- оцінка структури роботи, мови, стилю, грамотності викладу наукового матеріалу;
- висновок рецензента щодо наявності в кваліфікаційній роботі позитивних моментів; узагальнений виклад таких переваг;
- висновок рецензента щодо наявності в роботі недоліків, виклад недоліків у систематизованому вигляді з відповідними конкретними прикладами;
- визначення впливу позитивних аспектів та недоліків на оцінку кваліфікаційної роботи;
- остаточний висновок щодо ступеня відповідності роботи тим вимогам, які ставляться до такого виду робіт – «повністю відповідає», «в основному відповідає», «не відповідає»;
- пропозиція щодо можливої конкретної оцінки кваліфікаційної роботи з урахуванням її захисту в Екзаменаційній комісії – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Рецензія може бути написана рецензентом власноручно чи надрукована з обов'язковим зазначенням дати її написання та особистим підписом рецензента. Підпис рецензента має бути завірений навчальним закладом з підписом відповідальної особи та печаткою закладу. За наявності позитивного відгуку

наукового керівника і позитивної рецензії рецензента кваліфікаційні роботи допускаються до попереднього захисту на засіданні кафедри.

Попередній захист проводиться, як правило, за місяць, але не пізніше як за два тижні до дня захисту кваліфікаційних робіт на засіданні Екзаменаційної комісії. До попереднього захисту не допускаються:

- роботи, що не прийняті кафедрою;
- роботи, що не мають позитивного відгуку та/або позитивної рецензії;
- роботи, недопущені рішенням кафедри.

Попередній захист кваліфікаційних робіт є обов'язковим і здійснюється за такою процедурою:

1. Здобувач освіти виступає з доповіддю, у якій надає загальну характеристику своєї роботи і презентує її основні результати.

2. Керівник надає стисло характеристику кваліфікаційної роботи та її автора.

3. Студент відповідає на запитання викладачів кафедри.

4. Рішення про допуск до захисту кваліфікаційних робіт приймається більшістю голосів членів кафедри.

У випадку негативної оцінки на попередньому захисті здобувачеві освіти надається не більше, ніж один тиждень для усунення виявлених недоліків, після чого проводиться повторний попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі.

Допущені до захисту роботи разом із відгуками наукових керівників та рецензіями, а також списки допущених до захисту кваліфікаційних робіт із зазначенням теми, наукового керівника і рецензента, передаються до Екзаменаційної комісії за підписом завідувача кафедри.

Здобувачу освіти надається можливість ознайомитися з рецензією. Слід пам'ятати, що кваліфікаційна робота без відгуку та рецензії до захисту не приймається. До кваліфікаційної роботи можуть додаватися інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи – друковані статті за темою кваліфікаційної роботи, документи, що вказують на практичне застосування її положень.

Захист кваліфікаційної роботи магістра відбувається публічно на засіданні екзаменаційної комісії.

До захисту у ЕК студент має підготувати необхідний комплект документів, а саме:

1. Кваліфікаційна робота, яка повинна бути переплетена, підписана магістром, керівником роботи, завідувачем кафедри.

2. Відгук керівника.

3. Довідка про антиплагіат. Ця довідка додається і не підшивається до кваліфікаційної роботи.

4. Рецензія. Рецензія додається і не підшиваються до кваліфікаційної роботи. Вносити будь-які зміни або виправлення у роботу після отримання рецензій забороняється.

Захист кваліфікаційної роботи проводиться за участю більшості від загального складу Екзаменаційної комісії. Атестація здійснюється відкрито і

гласно. Бажаною є присутність на захисті керівників кваліфікаційних робіт. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на захисті роботи, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації.

На захисті здобувачу освіти надається слово для викладу основних висновків, зроблених ним під час магістерського дослідження, і відповідей на питання членів Екзаменаційної комісії та інших осіб, які присутні на захисті. Свій виступ здобувач освіти може супроводжувати ілюстративним (таблиці, схеми, зразки документів) або презентаційним матеріалом (10-12 слайдів, виконаних у редакторі PowerPoint або аналогічному). Для публічного виступу здобувачу освіти надається до 10 хвилин. Членам Екзаменаційної комісії надається роздатковий матеріал, а також автореферат, який надає загальну характеристику проведеного дослідження (наприклад, короткий автореферат з висновками та додатками).

Виступ здобувача освіти на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційної роботи повинен містити у собі:

- чітке формулювання проблеми;
- обґрунтування її актуальності;
- визначення мети та задач наукового дослідження;
- відомості про структуру роботи;
- викладення автором основних результатів та висновків, сформульованих у результаті дослідження.

Після виступу здобувача освіти стисло оголошується зміст відгуку керівника і рецензії на кваліфікаційну роботу, а також заслуховується відповідь здобувача освіти на зауваження, зазначені у рецензії. Члени Екзаменаційної комісії та інші присутні на захисті мають право ставити запитання здобувачу освіти; здобувач освіти повинен дати на них обґрунтовану, але лаконічну відповідь.

Кваліфікаційна робота оцінюється Екзаменаційною комісією з урахуванням її змісту і презентації здобувачем освіти своєї роботи, а також з урахуванням висновків наукового керівника і рецензента. Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при захисті кваліфікаційної роботи, приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів, голос голови є вирішальним. Результати захисту кваліфікаційної роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» за 100-бальною шкалою ЄКТС.

Критеріями оцінки є актуальність теми, теоретичний рівень, уміння вести публічну дискусію, аргументовано захищати свою позицію та висновки.

Оцінка «відмінно» (90-100 балів):

- здобувач освіти показав глибокі, вичерпні знання всього навчального матеріалу, розуміння сутності і взаємозв'язку явищ, процесів і подій, уміння використовувати системні наукові відомості, які отримані під час навчальної та практичної підготовки при обґрунтуванні змісту відповідей на головні і додаткові запитання;

– глибоке розуміння сутності та особливостей досліджуваних предметів своєї галузі знань;

– уміння вирішувати практичні завдання, одержувати оптимальні результати у відповідності до теоретичних положень;

– наявність опублікованих статей (не менше 1 фахової) та тез доповідей;

– відгук керівника – оцінка «відмінно», а в рецензії – не менше, ніж «добре»;

– здобувач освіти регулярно надавав керівникові для перевірки окремі її розділи, систематично відвідував його консультації;

– зміст і оформлення роботи відповідають встановленим вимогам;

– здобувач освіти виконав роботу на основі самостійно отриманих даних;

– здобувач освіти дав правильні змістовні відповіді на всі питання, поставлені членами Екзаменаційної комісії.

Оцінка «добре» (75-83; 84-89 балів):

– здобувач освіти показав тверді і достатньо повні знання всього програмного матеріалу, який застосовувався у кваліфікаційній роботі, правильне розуміння сутності і взаємозв'язку явищ (процесів), що розглядаються;

– уміння самостійно з використанням сучасних методик аналізувати і застосовувати основні положення теорії для вирішення практичних завдань;

– наявність опублікованих чи рукописних тез доповідей;

– робота містить незначні помилки граматичного і синтаксичного характеру;

– дав послідовні, правильні конкретні відповіді на поставлені запитання при вільному усуненні зауважень про недостатньо повне і незначне висвітлення окремих положень при постановці додаткових запитань, при цьому допустив не більше двох неповних відповідей;

– у відгуку керівника на роботу і в рецензії дана оцінка не менше, ніж «добре».

Оцінка «задовільно» (60-67; 68-74):

– здобувач освіти показав тверді знання і розуміння матеріалу, який застосовувався у роботі;

– правильні і конкретні, без грубих помилок відповіді на поставлені запитання для усунення неточностей та несуттєвих помилок у висвітленні окремих положень при додаткових запитаннях; уміння застосовувати теоретичні знання до вирішення основних практичних завдань; обмежено використовував аналітичний апарат при доведенні результату;

– відгук керівника і рецензія – оцінка не менше, ніж «задовільно»;

– кваліфікаційна робота містить неточності та деякі помилки;

– здобувач освіти дав правильні змістовні відповіді на всі питання, поставлені членами Екзаменаційної комісії, при цьому допустив не більше п'яти неповних відповідей.

Оцінка «незадовільно»:

– здобувач освіти допускався грубих помилок у відповідях, показав недостатнє розуміння сутності питань, що висвітлюються, невміння застосовувати знання при вирішенні практичних завдань;

- відгук керівника і рецензії – оцінка «задовільно»;
- кваліфікаційна робота містить велику кількість помилок;
- регулярно порушував терміни календарного плану виконання роботи і не виконував завдання наукового керівника без поважних причин.

Така робота має бути допрацьована і повторно винесена на захист. У цьому випадку студент може бути допущений до повторного виконання роботи і захисту її через рік. Результати захисту кваліфікаційних робіт оголошуються у цей самий день після оформлення протоколів засідання Екзаменаційної комісії. Рішення Екзаменаційної комісії є остаточними і оскарженню не підлягають.

**ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ДЛЯ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
073 «МЕНЕДЖМЕНТ» ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) ОСВІТНЬОГО
РІВНЯ**

1. Розвиток управління підприємством на різних етапах життєвого циклу.
2. Розвиток стратегії (...) компанії.
3. Логістичні підходи у стратегічному управлінні розвитком бізнесу.
4. Розробка конкурентної стратегії підприємства.
5. Управління працею на підприємстві (в організації).
6. Розвиток товарно-продуктової стратегії підприємства.
4. Удосконалення системи управління проектами на підприємстві.
5. Формування ефективної системи управління стратегічними змінами в організації.
6. Удосконалення системи стратегічного управління на підприємстві.
7. Обґрунтування інвестиційного проекту технологічного переозброєння підприємства.
8. Управління якістю продукції (послуг) підприємства.
9. Шляхи підвищення конкурентоспроможності організації у системі стратегічного менеджменту.
10. Управління конкурентоспроможністю підприємства (організації).
11. Управління ризикозахищеністю підприємства за умов нестабільного бізнес-середовища.
12. Логістична концепція у формуванні стратегії підприємства.
13. Управління товарним асортиментом торговельно-виробничої компанії.
14. Розвиток корпоративної бізнес-стратегії підприємства (організації).
15. Управління результативністю функціонування операційної системи підприємства.
16. Удосконалення управління інноваційним розвитком підприємства.
17. Обґрунтування інвестиційного проекту компанії (організації).
18. Управління комплексом маркетингу на підприємстві.
19. Управління створенням та просуванням інноваційного продукту на ринок.
20. Формування ефективної цінової стратегії підприємства.
21. Шляхи підвищення ефективності формування та використання ресурсного потенціалу підприємства.
22. Розвиток системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
23. Розвиток маркетингової стратегії підприємства.
24. Удосконалення системи управління оборотними активами підприємства (організації).
25. Розвиток підприємства. управління інноваційно-інвестиційною діяльністю

26. Розробка та впровадження ефективної системи інформаційно аналітичного забезпечення менеджменту організації.
27. Застосування організаційно-економічних методів управління якістю продукції (послуг) в організації.
28. Розробка ефективної системи управління фінансами організації.
29. Управління ризикозахищеністю організації в системі стратегічного менеджменту.
30. Управління якістю та конкурентоспроможністю продукції підприємства (організації).
31. Розвиток управління маркетинговою діяльністю в організації.
32. Управління маркетинговим потенціалом підприємства і на прями його підвищення.
33. Управління ціновою політикою як механізмом підвищення конкурентоспроможності підприємства.
34. Управління організаційними змінами на підприємстві (в організації).
35. Удосконалення управління логістичною діяльністю компанії.
36. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
37. Розвиток внутрішнього конкурентного потенціалу підприємства (організації).
38. Розробка програми управління ефективністю і розвитком організації.
39. Управління результативністю і якістю менеджменту організації.
40. Формування антикризової програми діяльності підприємства та заходів щодо її реалізації.
41. Управління економічною безпекою підприємства (організації).
42. Формування ефективної системи управління витратами на підприємстві (в організації).
43. Оптимізація витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства в умовах конкуренції.
44. Формування стратегії фінансового оздоровлення підприємства.
45. Розробка та управління інвестиційним проектом соціально-економічного розвитку підприємства (організації).
46. Формування ефективної інвестиційної стратегії підприємства (організації).
47. Вибір та обґрунтування стратегії розвитку бізнесу.
48. Управління інноваційними проектами на підприємстві.
49. Розробка та оцінка ефективності інноваційної стратегії підприємства.
50. Формування стратегії розвитку економічного потенціалу підприємства (організації).
51. Управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства.
52. Управління результативністю функціонування операційної системи підприємства.
53. Управління логістичними процесами на підприємстві.
54. Логістичні підходи в стратегічному управлінні розвитком підприємства (організації).

55. Управління експортним потенціалом підприємства.
56. Розробка та обґрунтування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
57. Формування ефективної кадрової політики підприємства.
58. Удосконалення системи управління збутовою діяльністю на підприємстві.
59. Розробка системи управління ризиками інвестиційної діяльності підприємства.
60. Впровадження бренд-менеджменту у систему управління компанією.
61. Розвиток кадрового потенціалу підприємства (організації).
62. Формування системи забезпечення стійкого розвитку бізнес-структури.
63. Формування та розвиток конкурентних переваг бізнесу.
64. Розробка та реалізація системи проєктно-орієнтованого управління на підприємстві.
65. Удосконалення системи стратегічного планування у компанії.
66. Розробка стратегії позиціонування компанії (бренду).
67. Розвиток сучасних методів і технологій управління персоналом компанії.
68. Розвиток управління логістичними процесами на підприємстві.
69. Управління мотивацією та стимулюванням праці в компанії.
70. Розробка і впровадження системи контролінгу на підприємстві.
71. Стратегічна стійкість бізнес-структури та її забезпечення в умовах нестабільного середовища.
72. Обґрунтування вибору конкурентної стратегії підприємства.
73. Розробка антикризової стратегії управління бізнесом.
74. Розвиток системи управління компанією в умовах кризи.
75. Методи та моделі прийняття управлінських рішень у системі менеджменту організації.
76. Антикризове управління компанією в умовах невизначеності.
77. Розробка стратегії управління персоналом підприємства.
78. Управління (організації). соціально-економічним розвитком підприємства
79. Управління організаційними конфліктами на підприємстві.
80. Управління продуктивністю та ефективністю праці на підприємстві (в організації).
81. Розробка і реалізація маркетингової стратегії на підприємстві.
82. Формування (удосконалення) системи менеджменту якості на підприємстві (в організації).
83. Управління маркетинговим потенціалом підприємства і напрями його підвищення.
84. Шляхи підвищення ефективності та якості прийняття управлінських рішень на підприємстві.

85. Удосконалення операційного менеджменту промислового підприємства.
86. Управління ефективністю та результативністю бізнесу.
87. Вибір та обґрунтування ефективних методів прийняття рішень в організації.
88. Соціально-психологічні методи управління в реалізації організаційних змін на підприємстві.
89. Формування і розвиток організаційної культури у системі менеджменту підприємства (організації).
90. Управління компанією на основі інжинірингового підходу.
91. Організація фінансового менеджменту на підприємстві.
92. Розробка антикризової програми діяльності підприємства та заходів щодо її реалізації.
93. Формування стратегії фінансового оздоровлення підприємства.
94. Управління ціноутворенням на підприємстві в системі фінансового менеджменту.
95. Розвиток функціональних стратегій підприємства (організації).
96. Стратегічне планування розвитку бізнесу.
97. Управління ризиками реалізації інвестиційного проекту на підприємстві.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ

МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА

Економіко-технологічний факультет

Кафедра менеджменту та фінансів

Кваліфікаційна праця
на правах рукопису

КОВАЛЕВСЬКА Валерія Володимирівна

УДК 005.5:35.071.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:

Рябенко Галина Миколаївна, канд. екон. наук, доцент

Завідувач кафедри менеджменту та фінансів:

Верланов Олександр Юрійович, канд. екон. наук, доцент

Додаток В

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОЇ СКЛАДОВОЇ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	7
1.1. Сутність поняття «криза підприємства», дослідження причин і наслідків її виникнення.....	7
1.2. Дослідження сучасних методичних підходів до антикризового управління машинобудівним підприємство.....	14
1.3. Характеристика антикризового управління та його функціональних підсистем.....	24
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	34
2.1. Аналіз сучасного стану промисловості та машинобудування України.....	34
2.2. Діагностики кризових ситуацій і банкрутства підприємства за існуючими методами.....	42
2.3. Аналіз фінансового стану АТ «Мотор».....	56
Висновки до розділу 2.....	67
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ АНТИКРИЗОВОЇ СКЛАДОВОЇ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	68
3.1. Антикризові заходи щодо підвищення стійкості машинобудівного підприємства.....	68
3.2. Формування антикризової стратегії управління машинобудівним підприємством.....	79
3.3. Напрями підвищення ефективності використання економічного потенціалу АТ «Мотор».....	88
Висновки до розділу 3.....	97
ВИСНОВКИ.....	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	107

